

Zasady dotyczące wyboru, dofinansowania i rozliczania projektów dotyczących obszarów A, B, C, D, F i G programu

I. Zasady ogólne

1. Projektodawcy ubiegający się o dofinansowanie nie mogą posiadać:
  - 1) wymagalnych zobowiązań wobec PFRON,
  - 2) zaległości w obowiązkowych wpłatach na PFRON,
  - 3) wymagalnych zobowiązań wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Urzędu Skarbowego.
2. Aktualne dokumenty w sprawach określonych w ust.1:
  - 1) oświadczenie o nieposiadaniu wymagalnych zobowiązań wobec PFRON i zaległości w obowiązkowych wpłatach na PFRON,
  - 2) zaświadczenie z ZUS o niezaleganiu w składkach na ubezpieczenia społeczne za zatrudnionych pracowników, (wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia projektu) – oryginał lub kserokopia poświadczona za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu projektodawcy,
  - 3) dokumenty z Urzędu Skarbowego: zaświadczenie o niezaleganiu z podatkami lub decyzja o ewentualnym zwolnieniu z podatków, (wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia projektu) – oryginał lub kserokopia poświadczona za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu projektodawcy,projektodawca zobowiązany jest załączyć do wniosku o przyznanie środków finansowych na realizację projektu.
3. Projekty powinny zawierać:
  - 1) nazwę projektodawcy – potencjalnego beneficjenta, który przygotował projekt,
  - 2) opis celu projektu, zgodny z celami programu,
  - 3) opis projektu, zawierający w zależności od obszaru:
    - a) w obszarze A – nazwę i lokalizację obiektu, którego wyposażenia w sprzęt rehabilitacyjny dotyczy projekt oraz wykaz zawierający nazwę sprzętu rehabilitacyjnego, jego przeznaczenie i cenę;
    - b) w obszarze B – nazwę i lokalizację obiektu, w którym projektowana jest likwidacja barier, wykaz robót budowlanych, ich opis i koszt, wykaz urządzeń i sprzętu wraz z opisem ich przeznaczenia i ceną;
    - c) w obszarze C – nazwę i lokalizację spółdzielni socjalnej osób prawnych, której utworzenia dotyczy projekt, wykaz ewentualnych robót adaptacyjnych pomieszczeń spółdzielni, ich opis i koszt oraz wykaz tworzonych stanowisk pracy osób niepełnosprawnych zawierający nazwę

- stanowiska, specyfikację niezbędnego wyposażenia stanowiska oraz koszt jego wyposażenia,
- d) w obszarze D – uzasadnienie potrzeby zakupu lub przystosowania pojazdu (pojazdów) do przewozu osób niepełnosprawnych, charakterystykę dotychczas wykonywanych przewozów na rzecz osób niepełnosprawnych, rodzaj pojazdu, koszt zakupu, ewentualnie rodzaj i koszt przystosowania,
  - e) w obszarze F – zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt 16,
  - f) w obszarze G – uzasadnienie potrzeby skierowania do powiatu dodatkowych środków na zadania dotyczące aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych zawierające informację o planowanym sposobie ich wydatkowania,
- 4) diagnozę sytuacji, z której wynikać będzie konieczność podjęcia działań opisanych w projekcie,
  - 5) harmonogram realizacji projektu,
  - 6) koszt realizacji projektu w rozbiciu na planowane źródła finansowania realizacji projektu, w tym wysokość deklarowanego udziału własnego oraz wysokość dofinansowania ze środków PFRON, zwany dalej „preliminarzem”,
  - 7) wartość wskaźników bazowych, o których mowa w rozdziale VII procedur realizacji programu, odpowiednich dla projektu w danym obszarze,
  - 8) planowane wartości wskaźników ewaluacji dotyczących projektu w danym obszarze,
  - 9) wymagane, zgodne z zapisami programu i procedur, opinie, o których mowa w ust. 4 i 5,
  - 10) wydane przez bank (banki) zaświadczenie o posiadaniu rachunku bankowego (rachunków bankowych), wraz z informacją o ewentualnych obciążeniach, (wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia projektu)
  - 11) pełnomocnictwo, lub inny dokument potwierdzający uprawnienia projektodawcy do zaciągania zobowiązań finansowych,
  - 12) aktualny dokument potwierdzający status prawny projektodawcy,
  - 13) oferty cenowe dotyczące sprzętu, urządzeń, pojazdów czy wyposażenia, których zakup jest planowany w ramach projektu,
  - 14) w przypadku obszaru B programu-następujące dokumenty:
    - a) dokumentacja techniczna niezbędna do weryfikacji kosztorysów,
    - b) dokument potwierdzający tytuł prawny do obiektu,
    - c) pozwolenie na budowę – jeśli jest wymagane na podstawie odrębnych przepisów,
    - d) zgoda właściciela obiektu na realizację zadań będących przedmiotem projektu – jeśli jest wymagana na podstawie odrębnych przepisów,
  - 15) w przypadku obszaru C programu jeżeli projekt dotyczy adaptacji pomieszczeń spółdzielni – następujące dokumenty:
    - a) kosztorys oraz dokumentacja techniczna niezbędna do weryfikacji kosztorysu,
    - b) dokument potwierdzający tytuł prawny do obiektu,
    - c) pozwolenie na budowę – jeśli jest wymagane na podstawie odrębnych przepisów,
    - d) zgoda właściciela obiektu na realizację zadań będących przedmiotem projektu – jeśli jest wymagana na podstawie odrębnych przepisów,

- 16) w przypadku obszaru F programu – projekt powinien spełniać wymogi określone w pkt 1-13 a także powinien zostać sporządzony zgodnie z § 3 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63, poz. 587),
  - 17) w przypadku obszaru G programu dokument potwierdzający wysokość środków algorytmu zabezpieczonych w planie finansowym powiatu na realizację zadań ustawowych dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
4. W przypadku obszaru A wymagana jest opinia wojewódzkiej rady do spraw osób niepełnosprawnych, dotycząca znaczenia inwestycji, której dotyczy projekt, dla rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej dla regionu oraz oświadczenie realizatora programu (samorząd województwa) o zgodności projektu z samorządowym programem działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
  5. W przypadku obszaru B, C, D, F i G wymagana jest opinia powiatowej społecznej rady do spraw osób niepełnosprawnych o znaczeniu realizacji projektu dla rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej osób niepełnosprawnych w regionie.
  6. Projektodawcy prowadzący działalność gospodarczą, ubiegający się o pomoc de minimis zobowiązani są do przedstawienia realizatorowi programu, wraz z wnioskiem o przyznanie środków finansowych na realizację projektu:
    - 1) informacji o otrzymanej pomocy de minimis [zł] i [EUR] w roku złożenia wniosku, wg stanu na dzień poprzedzający złożenie wniosku wraz z dwoma poprzednimi latami bilansowymi lub oświadczenia o nie otrzymaniu takiej pomocy;
    - 2) kwot [zł] i przeznaczenia innej pomocy w zakresie tych samych kosztów kwalifikowanych, których dotyczy składany wniosek w roku złożenia wniosku wg stanu na dzień poprzedzający złożenie wniosku wraz z dwoma poprzednimi latami bilansowymi lub oświadczenia o nie otrzymaniu takiej pomocy;
    - 3) w przypadku otrzymania pomocy, o której mowa w pkt 2 - oświadczenia, że otrzymanie aktualnie wnioskowanej pomocy de minimis nie spowoduje przekroczenia maksymalnej intensywności określonej dla innego rodzaju pomocy w zakresie tych samych kosztów kwalifikowanych;
    - 4) oświadczenia o spełnieniu warunku określonego w artykule 1 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) 1998/2006 z 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis;
    - 5) oświadczenia o prowadzeniu działalności w sektorze transportu, jeżeli taki przypadek ma miejsce.
  7. Projekty składane są w jednostkach samorządu terytorialnego; województwa – dla obszaru A i powiatowego – dla obszarów B, C, D, F, i G a następnie jednostka samorządu terytorialnego składa do PFRON wystąpienie w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające m.in. opis tych projektów, które przez jednostkę samorządu terytorialnego zostały wybrane do dofinansowania ze środków PFRON.
  8. Projekt należy składać w terminie wskazanym przez jednostkę samorządu terytorialnego, gwarantującym ujęcie tego projektu w wystąpieniu jednostki

samorządu terytorialnego do Funduszu w sprawie uczestnictwa w realizacji programu na dany rok.

9. Realizator programu zobowiązany jest zweryfikować projekty pod względem formalnoprawnym i merytorycznym.
10. Jednostka samorządu terytorialnego dokonuje wyboru projektów do dofinansowania ze środków PFRON, kierując się m.in. znaczeniem ich realizacji w regionie dla osób niepełnosprawnych.
11. W przypadku, gdy projektodawcą jest jednostka samorządu terytorialnego, wniosek o dofinansowanie projektu składany jest bezpośrednio do Funduszu.

II. Zasady szczegółowe – obszar A (wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny)

1. Przedmiotem dofinansowania w obszarze A może być zakup sprzętu niezbędnego do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych z osobami niepełnosprawnymi, mających za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie tej osoby możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.
2. Projektodawca może ubiegać się o udzielenie dofinansowania wyłącznie na taki rodzaj sprzętu rehabilitacyjnego, który ma zastosowanie przy rodzaju rehabilitacji, świadczonej przez projektodawcę lub którą zamierza świadczyć.
3. Z dofinansowania wyłącza się przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, których dofinansowanie ze środków Funduszu określa ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
4. Dofinansowanie zakupu sprzętu służącego do rehabilitacji leczniczej może być przyznane wyłącznie podmiotowi, udzielającemu świadczeń medycznych z zakresu rehabilitacji leczniczej, wpisanemu do właściwego rejestru zakładów opieki zdrowotnej.
5. Preliminarz, załączony do projektu, powinien spełniać następujące warunki:
  - 1) każda pozycja preliminarza, dotycząca danego rodzaju sprzętu rehabilitacyjnego, powinna być wyliczona na podstawie cen jednostkowych, stawek i narzutów – z podaniem podstawy kalkulacji,
  - 2) wkład projektodawcy powinien być określony wartościowo w złotych, dla całości preliminarza.
6. Weryfikacji preliminarza sprzętu objętego projektem, pod względem zasadności merytorycznej i cenowej, dokonuje jednostka samorządu województwa.

III. Zasady szczegółowe – obszar B (likwidacja barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania)

1. Nie mogą być przyjęte do realizacji projekty dotyczące całości lub części budynku, w którym mają być likwidowane bariery: wybudowanego i użytkowanego po dniu 1 stycznia 1995 r., według przepisów zawartych

w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.) oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych.

2. Katalog rzeczowy urządzeń, materiałów budowlanych, robót lub innych czynności, jakie mogą być objęte dofinansowaniem w szczególności obejmuje:
  - 1) w zakresie likwidacji barier w poruszaniu się:
    - a) budowę lub modernizację pochylni i dojścia do budynku, zapewniających osobom niepełnosprawnym dostęp do pomieszczeń budynku,
    - b) dostawę, zakup i montaż:
      - podnośnika,
      - platformy schodowej,
      - transportera schodowego,
      - windy przyściennej,
      - innych urządzeń do transportu pionowego,
    - c) dostawę, zakup i montaż poręczy i uchwytów w ciągach komunikacyjnych oraz uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych,
    - d) roboty związane z likwidacją progów oraz przystosowaniem ciągów komunikacyjnych i innych przejść o zróżnicowanych poziomach podłogi do poruszania się na wózku inwalidzkim,
    - e) przystosowanie drzwi:
      - zakup i montaż drzwi wejściowych oraz wewnętrznych o szerokości w świetle co najmniej 90 cm,
      - zakup i montaż drzwi przesuwnych,
    - f) przystosowanie podłoża pod wykładzinę antypoślizgową oraz zakup i ułożenie wykładziny antypoślizgowej w ciągach komunikacyjnych,
    - g) dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także adaptację pomieszczeń na pomieszczenia higieniczno-sanitarne – w przypadkach, gdy ze względów technicznych korzystne jest ich takie usytuowanie,
  - 2) w zakresie likwidacji barier w komunikowaniu się:
    - a) zakup i montaż instalacji dźwiękowej i świetlnej – sygnalizacyjnej i alarmowej w pomieszczeniach budynków dostępnych dla osób niepełnosprawnych,
    - b) zakup i montaż urządzeń wspomagających odbiór dźwięku w salach wykładowych,
    - c) zakup i montaż tablic z informacją pisaną i piktograficzną,
    - d) oznakowanie wyposażenia lokali i ciągów komunikacyjnych alfabetem brajla, różnym kolorem lub fakturą,
    - e) zakup i montaż pętli indukcyjnej, programów komputerowych służących komunikowaniu się, zakup i montaż wzmacniacza do telefonu.
3. Zakres rzeczowy i finansowy robót związanych z likwidacją barier określa projekt budowlany oraz kosztorys inwestorski, ofertowy, wycena lub oferta.
4. Do obowiązków projektodawcy należy uzyskanie uzgodnień, opinii i pozwoleń wymaganych przepisami szczególnymi oraz pozwolenia na budowę, a także zapewnienie nadzoru inwestorskiego – w koniecznych przypadkach. Koszty opracowania projektu budowlanego i kosztorysu oraz uzyskania pozwolenia, zapewnienia nadzoru inwestorskiego, uzyskania niezbędnych uzgodnień i opinii pokrywa projektodawca.

5. Przekroczenie kosztów ponad wysokość określoną w uznanym kosztorysie, także w przypadkach, gdy niezbędne było wykonanie dodatkowych robót budowlanych wymaganych przepisami, w tym techniczno-budowlanymi, obowiązującymi normami oraz zasadami wiedzy technicznej, beneficjent pokrywa ze środków własnych.

IV. Zasady szczegółowe – obszar C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych)

1. Katalog rzeczowy urządzeń, materiałów budowlanych, robót lub innych czynności, jakie mogą być objęte dofinansowaniem w ramach adaptacji pomieszczeń spółdzielni do potrzeb osób niepełnosprawnych w szczególności obejmuje:
  - 1) w zakresie likwidacji barier w poruszaniu się:
    - a) budowę lub modernizację pochylni i dojsčia do budynku, zapewniających osobom niepełnosprawnym dostęp do pomieszczeń budynku,
    - b) dostawę, zakup i montaż:
      - podnośnika,
      - platformy schodowej,
      - transportera schodowego,
      - windy przyściennej,
      - innych urządzeń do transportu pionowego,
    - c) dostawę, zakup i montaż poręczy i uchwytów w ciągach komunikacyjnych oraz uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych,
    - d) roboty związane z likwidacją progów oraz przystosowaniem ciągów komunikacyjnych i innych przejść o zróżnicowanych poziomach podłogi do poruszania się na wózku inwalidzkim,
    - e) przystosowanie drzwi:
      - zakup i montaż drzwi wejściowych oraz wewnętrznych o szerokości w świetle co najmniej 90 cm,
      - zakup i montaż drzwi przesuwnych,
    - f) przystosowanie podłoża pod wykładzinę antypoślizgową oraz zakup i ułożenie wykładziny antypoślizgowej w ciągach komunikacyjnych,
    - g) dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także adaptację pomieszczeń na pomieszczenia higieniczno-sanitarne – w przypadkach, gdy ze względów technicznych korzystne jest ich takie usytuowanie,
  - 2) w zakresie likwidacji barier w komunikowaniu się:
    - a) zakup i montaż instalacji dźwiękowej i świetlnej – sygnalizacyjnej i alarmowej w pomieszczeniach spółdzielni dostępnych dla osób niepełnosprawnych,
    - b) zakup i montaż urządzeń wspomagających odbiór dźwięku w pomieszczeniach spółdzielni,
    - c) zakup i montaż tablic z informacją pisaną i piktograficzną,
    - d) oznakowanie wyposażenia lokali i ciągów komunikacyjnych alfabetem brajla, różnym kolorem lub fakturą.
2. Zakres rzeczowy i finansowy robót związanych z adaptacją pomieszczeń określa projekt budowlany oraz kosztorys inwestorski, ofertowy, wycena lub oferta.

3. Do obowiązków projektodawcy należy uzyskanie uzgodnień, opinii i pozwoleń wymaganych przepisami szczególnymi oraz pozwolenia na budowę, a także zapewnienie nadzoru inwestorskiego – w koniecznych przypadkach. Koszty opracowania projektu budowlanego i kosztorysu oraz uzyskania pozwolenia, zapewnienia nadzoru inwestorskiego, uzyskania niezbędnych uzgodnień i opinii pokrywa projektodawca.
4. Przekroczenie kosztów ponad wysokość określoną w uznanym kosztorysie, także w przypadkach, gdy niezbędne było wykonanie dodatkowych robót budowlanych wymaganych przepisami, w tym techniczno-budowlanymi, obowiązującymi normami oraz zasadami wiedzy technicznej, beneficjent pokrywa ze środków własnych.
5. Spółdzielnia socjalna osób prawnych, która w ramach projektu zatrudni przez okres co najmniej 36 miesięcy osoby niepełnosprawne bezrobotne lub poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu, posiadające skierowanie do pracy z powiatowego urzędu pracy, może ubiegać się, o zwrot kosztów wyposażenia przestrzeni pracy w przedmioty służące bezpośrednio wykonywaniu czynności zgodnych z kwalifikacjami osoby niepełnosprawnej oraz w przedmioty ułatwiające jej sprawne funkcjonowanie w zakładzie pracy. Zwrotowi kosztów wyposażenia nowych miejsc pracy, mogą podlegać koszty poniesione przez projektodawcę na wyposażenie przestrzeni pracy w przedmioty pracy służące bezpośrednio wykonywaniu czynności zgodnych z kwalifikacjami osoby niepełnosprawnej oraz w przedmioty ułatwiające jej sprawne funkcjonowanie w zakładzie pracy.

V. Zasady szczegółowe – obszar D (likwidacja barier transportowych)

1. O dofinansowanie zakupu lub przystosowania pojazdów do przewozu osób niepełnosprawnych, ze środków PFRON mogą ubiegać się (składać projekty):
  - 1) organizacje pozarządowe prowadzące co najmniej 1 rok działalność statutową w zakresie rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych, którym dla prowadzenia działalności niezbędny jest środek transportu,
  - 2) jednostki samorządu terytorialnego, które zorganizowały lub planują zorganizować na swoim terenie przewóz osób niepełnosprawnych,
  - 3) spółdzielnie socjalne osób prawnych, którym dla prowadzenia działalności niezbędny jest środek transportu do przewozu niepełnosprawnych pracowników.
2. Dofinansowaniem objęty jest zakup następujących, fabrycznie nowych pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych:
  - 1) samochodów osobowych, zwanych dalej „mikrobusami”, wyposażonych następnie w windę, podjazd lub inne urządzenia dostosowujące pojazd do przewozu osób niepełnosprawnych, które w wersji standardowej są samochodami 9-cio miejscowymi,
  - 2) autobusów 10-cio i więcej miejscowych, niskopodłogowych lub wyposażonych następnie w windę, podjazd albo inne urządzenia dostosowujące pojazd do przewozu osób niepełnosprawnych, zwanych dalej „autobusami”,

lub przystosowanie posiadanych przez projektodawców pojazdów do potrzeb osób niepełnosprawnych (zakup i montaż windy, podjazdu lub innego urządzenia dostosowującego pojazd do przewozu osób niepełnosprawnych).

3. Do projektu należy dołączyć:

- 1) charakterystykę prowadzonej przez projektodawcę działalności,
- 2) charakterystykę dotychczas prowadzonych przewozów osób niepełnosprawnych.

VI. Zasady szczegółowe – obszar F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej)

Przy udzielaniu dofinansowania na pokrycie kosztów utworzenia warsztatów terapii zajęciowej stosuje się odpowiednio postanowienia Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63, poz. 587), przy zachowaniu warunków udzielania pomocy określonych w programie i procedurach realizacji programu.

VII. Zasady szczegółowe – obszar G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych)

Przy udzielaniu dofinansowań ze środków otrzymanych w ramach obszaru G programu powiat stosuje odpowiednio postanowienia art. 11, 12a, 13, 26, 26d, 26e, 40 oraz art.41 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) oraz odpowiednio akty wykonawcze do wyżej wymienionej ustawy.

VIII. Dofinansowanie projektów

1. Po przyznaniu jednostce samorządu terytorialnego środków Funduszu na dofinansowanie projektów, w ramach programu i zawarciu umowy z Funduszem realizator programu zawiera z beneficjentami umowy określające w szczególności:

- 1) kwotę dofinansowania ze środków PFRON i jej przeznaczenie,
- 2) kwotę deklarowanego wkładu własnego lub/i z innych źródeł,
- 3) sposób przekazania dofinansowania,
- 4) sposób zabezpieczenia prawidłowości realizacji umowy¹ oraz warunki i termin zwrotu dofinansowania w przypadku niewywiązania się z postanowień umowy,
- 5) termin i sposób rozliczenia środków przekazanych przez realizatora programu,

---

¹ weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz ewentualnie inna dopuszczalna prawem forma zabezpieczenia.

- 6) zasady sprawowania kontroli nad wykorzystaniem środków PFRON przekazanych na realizację projektu,
  - 7) zobowiązania beneficjenta.
2. Środki finansowe przekazywane są, zgodnie z zasadami przyjętymi w umowie o realizację projektu, zawartej pomiędzy realizatorem programu a beneficjentem lub Funduszem a jednostką samorządu terytorialnego, będącą beneficjentem.
  3. Środki finansowe, o których mowa w ust. 2, przekazywane będą przelewem na rachunek bankowy beneficjenta lub wystawcy dokumentów rozliczeniowych, po przedłożeniu przez beneficjenta u realizatora programu odpowiednich dokumentów rozliczeniowych, potwierdzających wysokość poniesionych kosztów (faktur VAT za zakupiony sprzęt, urządzenia, pojazdy lub wykonane usługi, a w przypadku gdy nie jest możliwe wystawienie faktury VAT innych dokumentów finansowych). Dokumenty te beneficjent przedkłada do wglądu wraz z ich kserokopiami poświadczonymi za zgodność z oryginałem oraz w przypadku refundacji kosztów z dowodami zapłaty.
  4. W sytuacji gdy w kwocie dofinansowania przewidziano środki na dofinansowanie projektów o charakterze budowlanym przekazanie środków PFRON następuje po przedłożeniu dokumentów rozliczeniowych, o których mowa w ust. 3 oraz:
    - 1) protokołu odbioru robót, podpisanego przez wykonawcę, inspektora nadzoru inwestorskiego (jeżeli był ustanowiony) i użytkownika a w przypadku urządzeń dźwigowych również protokołu dopuszczenia urządzenia do eksploatacji,
    - 2) kosztorysu ofertowego (jeżeli roboty zostały wykonane w pełnym zakresie na podstawie umowy ryczałtowej) lub kosztorysu powykonawczego sporządzonego zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprawdzonego pod względem zgodności z obowiązującymi normami, cenami i obmiarem robót i zaakceptowanego przez inspektora nadzoru inwestorskiego (jeżeli był ustanowiony) lub wykonawcę w formie zapisu: „określony w kosztorysie zakres prac został wykonany” oraz dokumentu potwierdzającego dopuszczenie obiektu do użytkowania (o ile jest wymagany).
  5. Przedłożone dokumenty rozliczeniowe, muszą być sprawdzone pod względem merytorycznym, rachunkowym, formalnoprawnym i opatrzone klauzulą „płatne/zrefundowane ze środków PFRON pochodzących z „Programu wyrównywania różnic między regionami II” w wysokości .....
  6. Dofinansowanie nie może obejmować kosztów zakupu sprzętu, urządzeń i pojazdów oraz kosztów wykonania usług zakupionych lub wykonanych przed przyznaniem środków finansowych na realizację projektu i zawarciem przez beneficjenta umowy z realizatorem programu lub Funduszem.
  7. Za kwalifikowalne mogą być uznane wyłącznie wydatki związane z projektem, o ile:
    - 1) są niezbędne do realizacji projektu,
    - 2) zostały uwzględnione w budżecie projektu i umieszczone w umowie zawartej w ramach programu,
    - 3) spełniają wymogi racjonalnego i oszczędnego gospodarowania środkami publicznymi, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
    - 4) zostały faktycznie poniesione w okresie objętym umową,

- 5) są poparte stosownymi dokumentami i wykazane w dokumentacji finansowej beneficjenta.
8. W żadnym przypadku nie są kwalifikowalne w ramach programu:
  - 1) pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
  - 2) wydatki poniesione na przygotowanie wniosku,
  - 3) wydatki nieodnoszące się jednoznacznie do projektu,
  - 4) wydatki nieudokumentowane,
  - 5) wydatki na zakup nieruchomości,
  - 6) mandaty, opłaty karne i wydatki na procesy sądowe.
9. W przypadku, gdy beneficjent jest podatnikiem VAT, VAT nie jest kwalifikowalny, chyba że beneficjent oświadczy, iż będąc podatnikiem podatku VAT nie może obniżyć kwoty podatku należnego o podatek naliczony, ze względu na wyłączenie możliwości odliczenia podatku naliczonego, wynikające z obowiązujących przepisów prawa.
10. Przy korzystaniu ze środków PFRON muszą być przestrzegane przepisy o zamówieniach publicznych.
11. Jednostka samorządu terytorialnego nie może przekazywać w formie zaliczki, środków finansowych PFRON uzyskanych w ramach realizacji programu, do beneficjentów pomocy.

IX. Zobowiązania beneficjentów

1. Beneficjent realizujący projekt z obszaru A zobowiązuje się do:
  - 1) wykorzystywania sprzętu zgodnie z jego przeznaczeniem,
  - 2) nieodstępowania, a także nieprzekazywania tego sprzętu w innej formie osobom trzecim, w okresie 5 lat od daty rozliczenia dofinansowania,
  - 3) wpisania sprzętu, zgodnie z obowiązującymi przepisami, do ewidencji beneficjenta, udostępniania PFRON na każde wezwanie w siedzibie PFRON bądź u beneficjenta dokumentów dotyczących sprzętu, a także udostępniania sprzętu w celu umożliwienia Funduszowi jego oględzin,
  - 4) umieszczenia na zakupionym sprzęcie lub w widocznym miejscu w pomieszczeniu, w którym sprzęt ten się znajduje, informacji o dofinansowaniu przez Fundusz kosztów zakupu sprzętu rehabilitacyjnego wraz z logo PFRON. Beneficjent ma prawo do wykorzystania logo PFRON wyłącznie do celów niekomercyjnych. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad określonych w „Katalogu identyfikacji wizualnej PFRON”, zamieszczonym na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl,
  - 5) przekazania majątku, o wartości nie niższej niż wartość zakupionego ze środków PFRON sprzętu, na cele statutowe wskazanej przez Fundusz jednostce w przypadku likwidacji lub zaprzestania prowadzenia działalności na rzecz osób niepełnosprawnych w okresie 5 lat od daty rozliczenia dofinansowania,
  - 6) ubezpieczenia zakupionego sprzętu.
2. Beneficjent realizujący projekt z obszaru B zobowiązuje się do:
  - 1) użytkowania zgodnie z przeznaczeniem zakupionych w ramach programu urządzeń służących likwidacji barier,

- 2) dokonywania na własny koszt konserwacji i napraw zakupionego sprzętu, o którym mowa w pkt 1,
  - 3) umieszczenia w ogólnodostępnym, widocznym miejscu informacji o dofinansowaniu przez Fundusz przystosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, wraz z logo PFRON. Beneficjent ma prawo do wykorzystania logo PFRON wyłącznie do celów niekomercyjnych. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad określonych w „Katalogu identyfikacji wizualnej PFRON”, zamieszczonym na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl.
  - 4) udostępniania PFRON na każde wezwanie w siedzibie PFRON bądź u beneficjenta dokumentów dotyczących likwidacji barier a także udostępniania zakupionego w ramach realizacji projektu sprzętu w celu umożliwienia Funduszowi jego oględzin,
  - 5) zwrotu do PFRON całości środków otrzymanych na likwidację barier wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych naliczonymi od dnia dokonania płatności tych środków, w przypadku nieuzasadnionej ważnymi przyczynami zmiany sposobu użytkowania obiektu, w którym zlikwidowano bariery, dokonanej bez uzgodnienia z PFRON w okresie 5 lat od podpisania umowy.
3. Beneficjent realizujący projekt z obszaru C zobowiązuje się do:
- 1) użytkowania zgodnie z przeznaczeniem zakupionych w ramach adaptacji pomieszczeń spółdzielni urzędzeń i sprzętu oraz wyposażenia przestrzeni pracy,
  - 2) dokonywania na własny koszt konserwacji i napraw zakupionego sprzętu i urzędzeń, o którym mowa w pkt 1,
  - 3) umieszczenia w ogólnodostępnym, widocznym miejscu informacji o dofinansowaniu przez Fundusz kosztów utworzenia spółdzielni socjalnej osób prawnych, wraz z logo PFRON. Beneficjent ma prawo do wykorzystania logo PFRON wyłącznie do celów niekomercyjnych. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad określonych w „Katalogu identyfikacji wizualnej PFRON”, zamieszczonym na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl,
  - 4) udostępniania PFRON na każde wezwanie w siedzibie PFRON bądź u beneficjenta dokumentów dotyczących adaptacji pomieszczeń spółdzielni a także udostępniania zakupionego w ramach realizacji projektu sprzętu i urzędzeń w celu umożliwienia Funduszowi jego oględzin,
  - 5) zwrotu do PFRON całości środków otrzymanych na utworzenie spółdzielni socjalnej osób prawnych wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych naliczonymi od dnia dokonania płatności tych środków, w przypadku nieuzasadnionej ważnymi przyczynami zmiany lokalizacji spółdzielni socjalnej osób prawnych lub jej likwidacji, dokonanej bez uzgodnienia z PFRON w okresie 10 lat od podpisania umowy lub rozwiązania umowy z przyczyn leżących po stronie beneficjenta,
  - 6) wyposażenia nowych miejsc pracy w spółdzielni w przedmioty służące bezpośrednio wykonywaniu czynności zgodnych z kwalifikacjami osoby niepełnosprawnej oraz w przedmioty ułatwiające jej sprawne funkcjonowanie w zakładzie pracy, zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami, które dotyczą w szczególności: powierzchni, oświetlenia, temperatury pomieszczenia, wilgotności powietrza, dopuszczalnych norm stężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, hałasu,

- 7) zapewnienia na nowych miejscach pracy właściwych warunków sanitarnych, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz odpowiedniego rodzaju pracy dla danej osoby niepełnosprawnej,
- 8) uzyskania pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy o nowym miejscu pracy wyposażonym dla osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- 9) zawarcia w terminie do jednego miesiąca od daty potwierdzenia przez udzielającego pomocy faktu wyposażenia nowych miejsc pracy – umowy o pracę z osobami niepełnosprawnymi, posiadającymi skierowanie do pracy z powiatowego urzędu pracy,
- 10) zatrudniania na nowych miejscach pracy osób niepełnosprawnych przez okres nie krótszy niż 36 miesięcy, zwany dalej „czasem trwania zatrudnienia”, w liczbie i wymiarze czasu pracy określonym w umowie, z tym że:
  - a) przerwy w zatrudnieniu osoby niepełnosprawnej na nowym miejscu pracy, wydłużają czas trwania zatrudnienia o okres równy przerwie w zatrudnieniu,
  - b) udzielone urlopy bezpłatne, wychowawcze i długotrwałe zwolnienia lekarskie (powyżej 33 dni), wydłużają czas trwania zatrudnienia,
  - c) jeżeli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej będzie krótszy niż 36 miesięcy, beneficjent zobowiązany jest zwrócić do PFRON środki finansowe, które otrzymał tytułem zwrotu kosztów wyposażenia nowego miejsca pracy, w wysokości równej 1/36 ich części za każdy miesiąc kalendarzowy brakujący do 3 lat, nie mniej niż za 6 miesięcy, z zastrzeżeniem lit. d),
  - d) Beneficjent nie zwraca środków w sytuacji, o której mowa w lit.c), jeżeli zatrudni w terminie 3 miesięcy od dnia powstania wakat inną osobę niepełnosprawną posiadającą skierowanie z powiatowego urzędu pracy, przy czym wynikająca z tego tytułu przerwa w zatrudnieniu wydłuża czas trwania zatrudnienia,
- 11) niezatrudniania na nowych miejscach pracy, w okresie 36 miesięcy obowiązywania umowy, osób niepełnosprawnych, które pracowały u beneficjenta w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających datę zawarcia umowy, nie dotyczy osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr. 69 poz.415 z późn. zm.).
- 12) niezbywania, bez zgody PFRON, wyposażenia nowych miejsc pracy oraz nieobciążania ich ograniczonymi prawami rzeczowymi i nieoddawania ich osobom trzecim do użytkowania – do czasu wygaśnięcia umowy.
- 13) wyposażenia miejsc pracy w maszyny lub urządzenia utracone w wyniku kradzieży lub innych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych – najpóźniej w terminie do 3 miesięcy od daty ujawnienia tego faktu, bez zaangażowania dodatkowych środków PFRON,
- 14) przesyłania do realizatora programu kwartalnych sprawozdań ze średniomiesięcznego stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych w osobach i etatach, wyliczonego odrębnie dla każdego miesiąca kwartału, którego dotyczy sprawozdanie, do 20 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, do czasu wygaśnięcia umowy.

- 15) udostępniania PFRON na każde wezwanie w siedzibie PFRON bądź u beneficjenta dokumentów dotyczących wyposażenia nowych miejsc pracy a także udostępniania zakupionego w ramach realizacji projektu wyposażenia w celu umożliwienia Funduszowi jego oględzin.
  - 16) przy przetwarzaniu danych osobowych, podczas realizacji projektu do przestrzegania obowiązków „Administradora danych osobowych”, wynikających z przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.). Przesyłanie danych przez beneficjenta do realizatora (w formie sprawozdań, o których mowa w ust. 14) o stanie zatrudnienia jest udostępnieniem tych danych.
  - 17) uzyskać od uczestników projektu oświadczenia o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych, w których musi zostać zamieszczona klauzula o wyrażeniu zgody przez uczestnika projektu na udostępnienie danych osobowych realizatorowi i PFRON. Brak zgody na przetwarzanie danych osobowych i brak zgody na udostępnienie realizatorowi i PFRON danych osobowych skutkuje brakiem możliwości wzięcia udziału w projekcie.
4. Beneficjent realizujący projekt z obszaru D zobowiązuje się do:
- 1) wykorzystywania pojazdu wyłącznie na cele związane z rehabilitacją zawodową, leczniczą lub społeczną osób niepełnosprawnych,
  - 2) ubezpieczenia pojazdu (OC, AC i NW) i pokrywania wszystkich kosztów związanych z ubezpieczeniem oraz kosztów eksploatacyjnych,
  - 3) nieprzekazywania pojazdu osobom trzecim, nie wchodzącym w skład struktury organizacyjnej beneficjenta; dotyczy to również oddania pojazdu w zastaw, przewłaszczenia na zabezpieczenie lub innej formy przeniesienia prawa,
  - 4) udostępniania Funduszowi, na każde wezwanie, dokumentów dotyczących pojazdu i umożliwienie oględzin oraz umożliwienie kontroli prawidłowości jego wykorzystania,
  - 5) w przypadku kradzieży lub zniszczenia pojazdu, przeznaczenia otrzymanej od firmy ubezpieczeniowej kwoty odszkodowania na zakup podobnego pojazdu do przewozu osób niepełnosprawnych lub zwrotu tej kwoty do PFRON,
  - 6) umieszczenia w widocznym miejscu na pojeździe logo beneficjenta oraz informacji (w postaci naklejki przekazanej przez Fundusz) o dofinansowaniu zakupu pojazdu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, wraz z logo PFRON. Beneficjent ma prawo do wykorzystania logo PFRON wyłącznie do celów. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad określonych w „Katalogu identyfikacji wizualnej PFRON”, zamieszczonym na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl.
  - 7) niezbywania pojazdu przed upływem 5 lat od daty jego zakupu,
  - 8) zwrotu pojazdu do Funduszu lub przekazania, za uprzednią zgodą Funduszu, pojazdu innej jednostce prowadzącej działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, w przypadku zaprzestania działalności statutowej przed upływem 5 lat od daty zakupu pojazdu.
5. Beneficjent realizujący projekt z obszaru F zobowiązuje się do:
- 1) dostarczania na żądanie PFRON niezbędnych informacji i dokumentów dotyczących działalności warsztatu terapii zajęciowej,

- 2) udostępniania PFRON na każde wezwanie w siedzibie PFRON bądź u beneficjenta dokumentów dotyczących utworzenia warsztatu terapii zajęciowej a także udostępniania zakupionego w ramach realizacji projektu wyposażenia w celu umożliwienia Funduszowi jego oględzin,
  - 3) wyodrębnienia w księgach rachunkowych beneficjenta działalności warsztatu terapii zajęciowej,
  - 4) umieszczenia w ogólnodostępnym, widocznym miejscu informacji o dofinansowaniu przez PFRON kosztów utworzenia warsztatu terapii zajęciowej, wraz z logo PFRON. Beneficjent ma prawo do wykorzystania logo PFRON wyłącznie do celów niekomercyjnych. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad określonych w „Katalogu identyfikacji wizualnej PFRON”, zamieszczonym na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl,
  - 5) zwrotu do PFRON kwoty stanowiącej równowartość wyposażenia warsztatu terapii zajęciowej w środki trwałe, zakupionego ze środków PFRON, pomniejszonej o kwotę amortyzacji – w przypadku likwidacji warsztatu lub rozwiązania umowy zawartej w ramach programu z przyczyn leżących po stronie beneficjenta,
  - 6) zwrotu do PFRON całości środków otrzymanych na utworzenie warsztatu terapii zajęciowej wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych naliczonymi od dnia dokonania płatności tych środków, w przypadku nieuzasadnionej ważnymi przyczynami zmiany lokalizacji warsztatu lub likwidacji warsztatu, dokonanej bez uzgodnienia z PFRON w okresie 10 lat od podpisania umowy w ramach programu lub rozwiązania umowy z przyczyn leżących po stronie beneficjenta,
  - 7) ubezpieczania majątku warsztatu terapii zajęciowej od następstw skutków zdarzeń losowych przez okres obowiązywania umowy.
6. Beneficjent realizujący projekt z obszaru G zobowiązuje się do:
- 1) dostarczania na żądanie PFRON niezbędnych informacji i dokumentów dotyczących dofinansowanych zadań objętych projektem,
  - 2) udostępniania PFRON na każde wezwanie w siedzibie PFRON bądź u beneficjenta dokumentów dotyczących dofinansowanych zadań objętych projektem, a także udostępniania zakupionego w ramach realizacji projektu sprzętu i wyposażenia w celu umożliwienia Funduszowi jego oględzin,
  - 3) umieszczenia na materiałach, publikacjach, informacjach dla mediów i w ogłoszeniach informacji o dofinansowaniu przez Fundusz zadań objętych projektem wraz z logo PFRON. Beneficjent ma prawo do wykorzystania logo PFRON wyłącznie do celów niekomercyjnych. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad określonych w „Katalogu identyfikacji wizualnej PFRON”, zamieszczonym na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl.
7. Zapisy uwzględniające zobowiązania, o których mowa w ust. 1-6, winny być uwzględnione w umowach zawieranych pomiędzy beneficjentem a jednostką samorządu terytorialnego lub Funduszem.